

דנ"פ 5774/18 - ת ז נגד מדינת ישראל

בבית המשפט העליון

דנ"פ 5774/18

לפני:

כבוד הנשיאה א' חיות

המבקש:

ת ז

נ ג ד

המשיבה:

מדינת ישראל

בקשה לקיום דיון נוסף על פסק דינו של בית משפט זה
מיום 7.6.2018 בע"פ 3039/15 אשר ניתן על ידי כבוד
השופטים י' עמית, ע' ברון וג' קרא

בשם המבקש:

עו"ד ימימה אברמוביץ'; עו"ד אביגדור פלדמן

החלטה

זוהי בקשה להורות על קיומו של דיון נוסף בפסק הדין של בית משפט זה (השופטים י' עמית, ע' ברון וג' קרא)
מיום 7.6.2018 בע"פ 3039/15, שדחה ערעור שהגיש המבקש וקבע כי לא מתקיימים בו התנאים לענישה מופחתת
בעבירת רצח לפי סעיף 300א לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: חוק העונשין).

רקע והליכים קודמים

1. נגד המבקש ונאשם נוסף הוגש בשנת 2010 כתב אישום שייחס לו - בין היתר - עבירה של רצח ע י (להלן:

עמוד 1

המנוח), על רקע נקמת דם אחיו של המבקש, ט ז"ל, שנהרג כתוצאה מדקירות סכין בשנת 2008. בתחילת הדרך המבקש הכחיש כי ביצע את הרצח. בהמשך, ובסמוך לסיום פרשת התביעה, הודה בביצוע הרצח וטען כי הוא זכאי לענישה מופחתת מכוח סעיף 300א(א) לחוק העונשין. בהתאם להסדר בין הצדדים, נערכה למבקש בדיקה פסיכיאטרית שמצאה כי מתקיימים בו התנאים לענישה מופחתת. למסקנה דומה הגיע גם מומחה מטעם המבקש עצמו. בעקבות בקשה שהגישה המשיבה, ובהסכמת סנגורו דאז של המבקש, הוא הופנה לבדיקה נוספת שבסופה הונחה חוות דעת מטעם פאנל מומחים, שקבע כי לא מתקיימים במבקש התנאים לענישה מופחתת (להלן: פאנל המומחים). בשלב זה הוחלף הייצוג של המבקש, ובאי כוחו החדשים עתרו לאפשר לו לחזור בו מן ההודאה. בית המשפט נעתר לבקשה וביום 5.3.2014 הורשע המבקש בעבירת רצח ובעבירות נוספות.

2. לאחר הכרעת הדין שב המבקש וטען כי הוא זכאי לענישה מופחתת מכוח סעיף 300א(א) לחוק העונשין. ביום 19.3.2015 דחה בית המשפט (סגני הנשיא ת' כחילי וב' ארבל והשופטת א' הלמן) את הטענה וגזר על המבקש עונש של מאסר עולם ופיצוי כספי לעיזבון המנוח בסכום של 180,000 ש"ח. נקבע כי אמנם אין מניעה כי נאשם יעלה לראשונה טענה באשר למצב הנפשי המקים את התנאים לתחולת סעיף 300א לחוק העונשין בשלב גזירת הדין, וזאת גם אם לא הודה בביצוע העבירה. עם זאת, בענייננו, לא ניתן להתעלם מכך שחוות הדעת שהוגשו בעניינו של המבקש התבססו כולן על דברים שמסר לפני שחזר בו מהודאתו. הוטעם כי מדובר בגרסה עובדתית שלא נטענה כלל על ידי ההגנה טרם הכרעת הדין, והיא אף סותרת את הגרסה העובדתית שהוצגה על ידי המבקש בראיותיו ועומדת בסתירה לחלק מממצאי הכרעת הדין. על כן, נפסק כי מטעם זה כשלעצמו, יש קושי לקבל את התשתית העובדתית שעומדת ביסוד עמדת המומחים שסברו כי מתקיימים במבקש התנאים לתחולת סעיף 300א לחוק העונשין. עוד נפסק כי אמנם בעניינו של המבקש אכן הוכח קיומה של הפרעה נפשית. עם זאת, חומרתה נלמדת כולה מתיאור הדברים שמסר המבקש, שנמצא בלתי אמין, והוא עומד בסתירה לראיות שהובאו בפני בית המשפט. בנוסף, נקבע כי לא ניתן להבחין מחוות הדעת שעליהן ביקשה ההגנה לסמוך את ידיה אם מדובר בהפרעה שיש קשר סיבתי בינה ובין ביצוע העבירה, וכי לא הוכח שההפרעה ממנה סבל המבקש הגבילה את כושרו השכלי בהבנת הפסול שבמעשיו או פגעה ביכולתו להימנע מביצוע המעשה.

3. המבקש ערער על הכרעת הדין ועל גזר הדין בפני בית משפט זה. בדיון בפני המותב חזר בו המבקש מהערעור על הכרעת הדין, כך שנותר אך הערעור שעניינו תחולת סעיף 300א לחוק העונשין על המבקש. ביום 7.6.2018 דחה בית משפט זה את ערעורו. תחילה, קבע בית המשפט כי באופן כללי אין לחסום את דרכו של נאשם אשר כפר במעורבותו בעבירת רצח מלהעלות בשלב גזר הדין, ולאחר מכן בערעור אף שאינו כופר עוד בביצוע המעשה, טענה לתחולת סעיף 300א לחוק העונשין. מכאן נפנה בית המשפט לבחון את תחולת הסעיף על עניינו של המבקש. השופט י' עמית ציין כי לדעתו יש מקום "להוריד במידת-מה את הרף הנדרש לצורך תחולתו של סעיף 300א". עם זאת, לדבריו במקרה דנן גם בהנחה של בחינה מקלה יותר של תחולת התנאים לקיומה של ענישה מקלה בעבירת רצח, עניינו של המבקש אינו בא בגדרם של התנאים הנדרשים לתחולת הסעיף. למסקנה האחרונה הגיע בית המשפט בהסתמך על התשתית העובדתית שעמדה בפני בית המשפט המחוזי ועל חוות הדעת שהונחו בפניו. בדומה לבית המשפט המחוזי, גם בית משפט זה קבע כי התשתית העובדתית שעמדה ביסוד חוות הדעת שעליהן ביקשה ההגנה לסמוך את ידיה אינה נכונה, כפי שעולה מהכרעת הדין שניתנה לאחר עריכת חוות הדעת ולאחר שהמבקש חזר בו מהודאתו במעשה. בנתון לכך, נפסק כי לא בכדי ביצר בית המשפט המחוזי את חוות הדעת של פאנל המומחים, שהגיע למסקנה כי המבקש הבין באופן מלא את מעשיו ועל כן אין מתקיימים בו התנאים לתחולת סעיף 300א לחוק העונשין. נקבע כי אין מקום להתערב במסקנה זו של בית המשפט המחוזי, בפרט בשים לב לאמת המידה המצמצמת באשר להתערבות ערכאת הערעור בהחלטת הערכאה הדיונית על העדפת חוות דעת מומחה אחד על פני חוות דעתו של מומחה אחר. באשר לטענת המבקש כי הוא סובל מתסמונת פוסט טראומטית שהביאה אותו לביצוע הרצח נפסק כי אמנם אין לשלול

מבחינה תיאורטית כי תסמונת פוסט טראומטית יכולה לעלות כדי הפרעה נפשית בעוצמה כזו שתהווה מצע לצורך התקיימות היסודות לתחולת סעיף 300 לחוק העונשין. אולם, נפסק כי מצב כזה ייתכן מקום בו התסמינים של הנאשם מעידים על מצב פסיכוטי או קרוב לכך, כאשר קיימת פגיעה חמורה בשיפוט ובבוחן המציאות, וכאשר הנאשם נמצא במצב של מציאות מדומה, של דיסוציאציה שאלה נכנס עקב "טריגר" כזה או אחר. על כן, נקבע כי אין להביא בחשבון מגוון של תסמינים אשר מאפיינים את התסמונת הפוסט טראומטית, אך אינם מגבשים את היסודות לתחולת הסעיף. הודגש כי דווקא לנוכח שכיחותה של תסמונת פוסט טראומטית באוכלוסייה בישראל, לא בנקל יקבל בית המשפט טענה כי פלוני ביצע רצח ספונטני מאחר שבאותו זמן חווה את האירוע הטראומטי והיה שרוי במציאות מדומה שפגעה בשיפוטו ובבוחן המציאות שלו.

4. בנתון לכל האמור, נפסק כי עוצמת התסמינים שהתקיימו אצל המבקש בזמן הרצח רחוקה עד מאוד מלגבש את היסודות לתחולת סעיף 300 לחוק העונשין. הוטעם כי מהכרעת הדין עולה כי לא מדובר במעשה ספונטני של המבקש שהתפרץ לפתע פתאום, אלא ברצח ידוע מראש שאותו הוא זמם משך חודשים ואותו ביצע תוך תחכום ושיתוף פעולה עם אחרים. על כן, מסקנת בית המשפט הייתה כי המבקש פעל מתוך תכנון ובקור רוח, בתחכום לפני ואחרי המעשה, על מנת לנקום את הריגתו של אחיו, וגם בהנחה שסבל מתסמינים כאלה ואחרים של פוסט טראומה, לא נתקיימו בו יסודות הסעיף. אשר על כן, הציע השופט י' עמית לדחות את הערעור. השופטת ע' ברון הצטרפה לחוות דעתו, תוך שציינה כי היא אינה רואה מקום בנסיבות העניין להידרש לבחינה מחודשת של היקף תחולת הוראת סעיף 300 לחוק העונשין. השופט ג' קרא הצטרף אף הוא לפסק הדין של השופט י' עמית וצין כי הוא מתקשה להלום אפשרות לבחינת טענה לענישה מקלה לפי סעיף 300 לחוק העונשין בנסיבות של ביצוע רצח על רקע נקמת דם או רצח על רקע "כבוד המשפחה" ומקל וחומר להוריד את הרף לתחולת הסעיף בנסיבות אלו.

על יסוד כל האמור, הערעור נדחה.

הבקשה דן

5. מכאן הבקשה שלפניי. לדברי המבקש, פסק הדין קבע הלכה חדשה בכל הנוגע להיקף תחולתו של סעיף 300 לחוק העונשין, שכן לראשונה נקבע כי מצב של פוסט טראומה עשוי להוביל לענישה מופחתת בעבירת רצח, בכפוף לתסמינים שמהם סובל הנאשם. צוין, כי חרף העובדה שהשופט י' עמית היה נכון להכיר בצורך לרכך את הרף להחלת סעיף 300 לחוק העונשין, בנסיבות העניין נקבע כי המבקש אינו מקיים את היסודות המגבשים את הסעיף. על כן, המבקש סבור כי יש לקיים דיון מורחב בשאלת תחולת הסעיף על נאשמים פוסט טראומטיים ובשאלת התסמינים הדרושים לגיבוש יסודות הסעיף בנסיבות מעין אלו. בצד הדברים, המבקש מוסיף כי התנהלות המשיבה בעניינו אינה הגונה, שכן לדבריו לא היה מקום לערוך למבקש בדיקה נוספת על ידי פאנל המומחים.

דיון והכרעה

6. עיינתי בבקשה על נספחיה, ובאתי למסקנה כי דינה להידחות בהתאם לאמת המידה הקבועה בסעיף 30(ב) לחוק בתי המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד-1984. המבקש מנסה לעטות על בקשתו כסות עקרונית, אך לא כך הם פני הדברים. אמנם, השופט י' עמית היה נכון להכיר במסגרת חוות דעתו באפשרות לרכך במידת מה את הדרישות לתחולת סעיף 300 לחוק העונשין ובנתון לכך הוא קבע כי בהיבט התיאורטי אין מניעה עקרונית כי תסמינים מסוימים

עמוד 3

האופייניים לנפגעי פוסט טראומה יחסו תחת הסעיף האמור. עם זאת, גם בהינתן הנחות מקלות אלו, נפסק כי עניינו של המבקש אינו בא בקהלם של המקרים שבהם תתכן ענישה מופחתת בעבירת הרצח. בית המשפט קבע באופן ברור כי לא מתקיימים במבקש היסודות הדרושים לשם החלת סעיף 300א הנ"ל, שכן הוכח כי המבקש הבין היטב את שעשה ויכול היה להימנע מעשיית מעשה הרצח. עוד נפסק כי לא מתקיים במבקש התנאי של קשר סיבתי בין ההפרעה ובין מעשה הרצח שבו הורשע. בנסיבות אלו נקבע כי גם בהנחה שהמבקש סבל מתסמינים כאלה ואחרים של פוסט טראומה, התסמונת האמורה "לא הגיעה בתסמיניה לעוצמה של הפרעה נפשית קשה, היא לא מנעה או הגבילה את [המבקש] מלהבין או מלהימנע מביצוע המעשה, היא לא פגעה ביכולת השיפוט והשליטה העצמית של [המבקש] ולא הייתה רלוונטית למעשה הרצח עצמו, שנבע מתחושת נקם ומוטיבציה חברתית לנקום את דם אחיו". במילים אחרות, דומה כי אפילו אורה על דיון נוסף בהרכב מורחב בטענה העקרונית שמעלה המבקש, אין בכך כדי לסייע בידו, שכן נפסק כי מצבו הנפשי אינו בא בגדר המקרים שעליהם חל סעיף 300א לחוק העונשין. די בהנמקה זו כדי לדחות את הבקשה לקיים דיון נוסף (השוו דנ"פ 8050/15 קרן נ' מדינת ישראל, פסקה 19 (27.10.2016)). לכך יש להוסיף, בניגוד לטענת המבקש, כי השופטת ע' ברון לא ראתה להצטרף לעמדתו של השופט י' עמית בכל הנוגע להערותיו המתייחסות לבחינה מחודשת של היקף תחולת הוראת 300א האמורה, ואף השופט ג' קרא הטעים כי הוא מתקשה להלום אפשרות לבחינת טענת ענישה מקלה על פי הסעיף האמור בנסיבות של ביצוע רצח על רקע נקמת דם כבעניינו. מהאמור לעיל עולה כי דעת הרב לא הכריעה בשאלה העקרונית שאותה מעלה המבקש, קל וחומר שלא קבעה הלכה חדשה בעניין זה באופן המצדיק לקיים בו דיון נוסף. לבסוף, באשר לטענות הנוגעות להתנהלות המשיבה, כפי שהיטיב לציין המבקש, טענות אלו נושאות אופי "ערעורי" מובהק, ואין מקום לקיים בעטיין דיון נוסף (דנ"פ 7307/17 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 10 (25.12.2017)).

הבקשה נדחת.

ניתנה היום, א' באלול התשע"ח (12.8.2018).

ה נ ש י א ה